
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

קהילות דתיות והמרחב הדתי בירושלים בימינו - 24434

תאריך עדכון אחרון 05-09-2016

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מדע הדתות

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר מרב מאק

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: merav.mack@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ימי רביעי, 14:00-16:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

פסיפס הקהילות הדתיות בירושלים יעמוד במרכז דיוני הקורס. הכוונה היא להפוך את ירושלים, אחת מערי הקודש המעניינות בעולם, למעין "מעבדה חיה" ללימוד על דתות, מאבקים בין-דתיים ותופעות דתיות מגוונות. הקורס יכלול מפגשים עם נציגי הקבוצות הדתיות השונות וסיורים שיותאמו במיוחד לקורס.

מטרות הקורס:

"יחודה של ירושלים כעיר קדושה לשלוש הדתות יבחן דרך לימוד ההיסטוריה של הקבוצות הדתיות הפועלות בה מאז שלהי המאה ה-19, תוך דגש על מציאות עכשווית.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בסיומו של הקורס הסטודנטים יהיו מסוגלים לכתוב עבודה מחקרית קצרה על אחת הקבוצות הדתיות בירושלים או על מקום קדוש.

דרישות נוכחות (%) :

80%

שיטת ההוראה בקורס: תרגיל, ניתוח מקורות היסטוריים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. מבוא: ההיסטוריה המורכבת של שלוש הדתות המונותאיסטיות ביחס לירושלים
2. עדות דתיות בירושלים בשלהי התק' העות'מנית ותקופת המנדט
3. כיצד השתנו הנראטיבים ההיסטוריים, הלאומיים והדתיים של עיר. ירושלים בהיסטוריוגרפיה הישראלית ופלסטינית
4. עדות נוצריות, מסדרים ושפות
5. סטטוס קוו: מהעדות הנוצריות לירושלים בכללותה
6. העדות הנוצריות בירושלים מאז האינתיפאדה הראשונה
7. תיאולוגית השחרור הפלסטינית ומסמך קאירוס
8. מסגדים, שייחים, שכונות ומוכתארים: מוסלמים בירושלים
9. המשך מוסלמים בירושלים כיום
10. שכונות, רבנים, ישיבות וחצרות - ירושלים החרדית
11. אסכטולוגיה בירושלים - מבט השוואתי עכשווי
12. משפט: מעמד המשפטי של המקומות הקדושים והקהילות הדתיות
13. סיכום: המימד הדתי של שאלת ירושלים - המציאות המורכבת ושאלת ההסדר העתידי.

חומר חובה לקריאה:

- Wasif Jawhariyyeh, *Storyteller of Jerusalem: The Life and Times of Wasif Jawhariyyeh, 1904-1948* (Northampton MA: Olive Branch Pr, 2013), 44-65.
 - Michelle U. Campos, *Ottoman Brothers: Muslims, Christians, and Jews in Early Twentieth-Century Palestine* (Stanford: Stanford University Press, 2010).
 - יסכה הרני, "העדות הנוצריות: הכנסיות המזרחיות", י. ברטל, ח' גורן (עורכים), ספר ירושלים בשלהי התקופה העות'מאנית (1917-1800), יד יצחק בן-צבי, ירושלים 2010, עמ' 147-154.
 - Raymond Cohen, *Saving the Holy Sepulchre: How Rival Christians Came Together to Rescue Their Holiest Shrine* (Oxford: Oxford University Press, 2008).
 - מסמך קאירוס
 - Naim Stifan Ateek, *A Palestinian Christian Cry for Reconciliation* (Maryknoll, NY: Orbis Books, 2008).
 - יצחק רייטר, "השלישי בקדושה, הראשון בפוליטיקה: אל-חרם אל-שריף בעיני מוסלמים", בתוך: יצחק רייטר (עורך), ריבונות האל והאדם, קדושה ומרכזיות פוליטית בהר הבית, מכון ירושלים לחקר ישראל 2001, עמ' 155-180.
 - עמנואל סיוון, מיתוסים פוליטיים ערביים, עם עובד תל-אביב 1997, עמ' 85-120.
 - הלל כהן, כיכר השוק ריקה, עלייתה ונפילתה של ירושלים הערבית 1967-2007, מכון ירושלים לחקר ישראל והוצאת האוניברסיטה העברית 2007.
 - יצחק רייטר, ארגון ענייני הדת של המוסלמים בירושלים (1967-2001), בתוך: ר' לפידות (עורכת), העיר העתיקה, סיכום בעקבות דיוני צוות חשיבה, ירושלים 2002, עמ' 173-191.
 - בנימין בראון, "ואין שיור רק התורה הזאת", ארץ אחרת 41 (תשס"ז), עמ' 56-65.
 - יעקב לופו, "ש"ס דליטא, ההשתלטות הליטאית על בני תורה ממרוקו", קו אדום, הוצאת הקיבוץ המאוחד 2004, עמ' 170-218.
 - יעקב לופו וניצן חן, האוכלוסייה החרדית בירושלים וסביבותיה, בתוך: א' אחימאיר וי' בר-סימן-טוב (עורכים), 40 שנה בירושלים, מכון ירושלים לחקר ישראל 2008, עמ' 65-95.
 - קימי קפלן, בסוד השיח החרדי, מרכז זלמן שז"ר, ירושלים 2007.
 - ע' סיוון, ק' קפלן, חרדים ישראלים, השתלבות בלא טמיעה?, מכון ון ליר 2003.
 - Mustafa Abu Sway, *The Holy Land, Jerusalem and Al-Aqsa Mosque in the Qur'an, Sunnah and Other Islamic Literary Sources*
 - דפנה צמחוני, "ממשלת המנדט ומעמד העדות הדתיות בארץ-ישראל", קתדרה 80 (יוני 1996), עמ' 150-174.
 - אביעד הכהן, "מה נורא המקום הזה!": על מקומות קדושים - בין דת, משפט וקדושה" שיעור משפט ג, 2 (תשסד) 341 - 373
 - Eliav Taub and Yehiel Hollander, "The Place of Religious Aspirations for Sovereignty over the Temple Mount in Religious-Zionist Rulings", *Sacred Space in Israel and Palestine: Religion and Politics*, ed. Marshall J. Breger, Yitzhak Reiter, and Leonard Hammer (Routledge, 2012), 139-167
- חומר לקריאה נוספת:
- Hanna Kildani, *Modern Christianity in the Holy Land* (Bloomington, IN: Author House, 2010).
- Robert D. Lee, *Religion and Politics in the Middle East: Identity, Ideology,*

- Institutions, and Attitudes* (Westview Press, 2013). Ch. 1
- Bernard Lewis, *Faith and Power: Religion and Politics in the Middle East* (Oxford University Press, 2010). Ch. 1; 13.
- Merav Mack, "Christian Palestinian Communities in Israel: Tensions between Laity, Clergy, and State," in *Sacred Space in Israel and Palestine: Religion and Politics*, ed. Marshall J. Breger, Yitzhak Reiter, and Leonard Hammer (Routledge, 2012), 284-309.
- Fiona McCallum, "Religious Institutions and Authoritarian States: church-state relations in the Middle East", *Third World Quarterly*, 33:1 (2012), 109-124.
- Una McGahern, *Christian Palestinians in the Israeli State* (London: Routledge, 2011).
- Michael P. Prior, *Christians in the Holy Land* (World of Islam Festival Trust, 1994).
- Mitri Raheb, *I Am a Palestinian Christian* (Fortress Press, 1995).
- Daphne Tsimhoni, *Christian Communities in Jerusalem and the West Bank Since 1948: An Historical, Social and Political Study* (Westport: Praeger, 1993).
- Sami Zubaida, "Political Modernity in the Middle East," in *Beyond Islam: A New Understanding of the Middle East* (London: I.B. Tauris, 2011).

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
 הרצאה 0 %
 השתתפות 20 %
 הגשת עבודה 60 %
 הגשת תרגילים 20 %
 הגשת דו"חות 0 %
 פרויקט מחקר 0 %
 בחנים 0 %
 אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

השיעורים יתקיימו מידי יום רביעי במהלך סמסטר ב'.
 בנוסף, סיורי חובה יתקיימו אחת לשבועיים בתאריכים הבאים:
 9 במרץ (14:30-18:00)
 23 במרץ (14:30-18:00)
 יום ראשון 30 באפריל 07:30 - 12:00 - הר הבית והרובע המוסלמי
 11 במאי (14:30-18:00)
 25 במאי - (14:30-18:00)
 8 ביוני - (14:30-18:00)
 22 ביוני - (14:30-18:00)